

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 98/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen lapsiperheiden säilöönnotosta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Inka Hopsun /vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 98/2025 vp:

Miten hallitus aikoo varmistaa, ettei säilöönnottoa tehdä lasten edun vastaisesti ja

mitä vaihtoehtoja hallitus aikoo kehittää lapsiperheiden säilöönnotolle?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallitus on sitoutunut noudattamaan maahanmuuttopolitiikassaan ihmisoikeus- ja muita kansainvälisiä sopimuksia, EU-lainsäädännön velvoitteita ja oikeusvaltioperiaatetta. EU-lainsäädäntö edellyttää, että lapsen etu otetaan ensisijaisesti huomioon, kun alaikäistä pidetään säilössä. Ulkomaalaislain mukaan kaikessa kyseisen lain nojalla tapahtuvassa päätöksenteossa, joka koskee lasta, kiinnitetään erityistä huomiota lapsen etuun sekä hänen kehitykseensä ja terveyteensä liittyviin seikkoihin.

EU:n vastaanottodirektiivin mukaan alaikäisiä ei pääsääntöisesti saa ottaa säilöön, vaan heidät on sijoitettava soveltuvaan majoitukseen ja perheiden kohdalla on pääsääntöisesti käytettävä säilöönnotolle vaihtoehtoisia toimenpiteitä perheen yhtenäisyyden mukaisesti. EU:n paluudirektiivin mukaan ilman huoltajaa matkustavat alaikäiset ja perheet, joissa on alaikäisiä, otetaan säilöön vain viimeisenä keinona ja mahdollisimman lyhyeksi ajaksi.

Suomessa pääosa säilöönnotoista tehdään maasta poistamisen turvaamiseksi, jolloin kyse on paluudirektiivin mukaisesta säilöönnotosta. Säilöönnotolla pyritään tällöin estämään henkilön mahdollinen katoaminen ennen maasta poistamista koskevan päätöksen täytäntöönpanoa. Tällöinkään perheensä kanssa olevaa lasta ei lähtökohtaisesti oteta säilöön, vaan lapsi sijoitetaan toisen huoltajansa kanssa säilöönnottoyksikön yhteydessä toimivaan avoimeen vastaanottokeskukseen. Yksinhuoltajaperheissä lapsi voidaan kuitenkin joutua ottamaan säilöön perheyhteyden ylläpitämiseksi.

Ulkomaalaislaissa asetetaan lapsen säilöön ottamiselle tiukat edellytykset. Lapsen säilöön ottaminen edellyttää ensinnäkin sitä, että laissa säädetty yleinen ja erityinen edellytys säilöön ottamiselle on olemassa. Lisäksi edellytetään, että yksilöllisen arvioinnin perusteella muut

turvaamistoimet on todettu riittämättömiksi ja säilöönotto viimesijaisena keinona välttämättömäksi. Ennen säilöön ottamista koskevan päätöksen tekemistä on kuultava lasta ja varattava tilaisuus sosiaalityöntekijälle tulla kuulluksi. Jos lapsi otetaan säilöön huoltajansa kanssa, edellytetään lisäksi, että säilöön ottaminen on välttämätöntä lapsen ja hänen huoltajansa välisen yhteyden ylläpitämiseksi. Ilman huoltajaa maassa olevien lasten säilöönottoa rajataan laissa siten, että säilöön voidaan ottaa vain 15 vuotta täyttänyt lapsi. Jos hän on hakenut maasta kansainvälistä suojelua, säilöönotto on mahdollista vasta sen jälkeen, kun häntä koskeva maastapoistamispäätös on tullut täytäntöönpanokelpoiseksi.

Säilöönottoa koskevat asiat ovat tarkan tuomioistuINVALVONNAN alaisia asioita. Säilöön otetun oikeusturvan toteutuminen varmistetaan sillä, että säilöön ottamista koskeva asia on aina saatettava viipymättä käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Lisäksi ulkomaalaislakiin hiljattain tehdyillä muutoksilla varmistetaan jatkossa se, että säilöön ottamista koskeva asia käsitellään uudelleen käräjäoikeudessa kolmen kuukauden välein viran puolesta, jos asiaa ei ole säilöön otetun pyynnöstä käsitelty jo ennen sitä.

Lapsia otetaan Suomessa säilöön hyvin harvoin. Säilöönottoyksiköiden tilastotietojen mukaan Helsingin säilöönottoyksikössä alaikäisiä oli säilöön otettuina vuonna 2023 kaksi (molemmat ilman huoltajaa) ja Joutsenon säilöönottoyksikössä kolme (kaikki huoltajansa kanssa). Vuonna 2024 Helsingin säilöönottoyksikössä alaikäisiä oli säilöön otettuina yhteensä kuusi (kaikki huoltajansa kanssa). Kyseisenä vuonna Joutsenon säilöönottoyksikössä ei ollut säilöön otettuna yhtään alaikäistä.

Lapsen etu pyritään turvaamaan myös säätämällä laissa tavallista lyhyemmistä säilöönoton enimmäiskestoista. Ulkomaalaislain mukaan säilöön otettu ilman huoltajaa oleva lapsi on päästettävä vapaaksi viimeistään 72 tunnin kuluttua säilöön ottamisesta. Erityisistä syistä säilöössäpitoa voidaan jatkaa enintään 72 tuntia. Ulkomaalaislakiin hiljattain tehdyillä muutoksilla lisättiin huoltajansa kanssa olevalle lapselle erillinen säilöössäpidon enimmäiskesto. Sen mukaan huoltajansa kanssa olevan lapsen säilöönotto voi kestää enintään kolme kuukautta ja säilöönottoa voidaan jatkaa maastapoistamistilanteessa tietyin edellytyksin toisella kolmen kuukauden jaksolla.

Käytännössä lasten toteutuneet säilöössäpitoajat ovat olleet lyhyitä. Ilman huoltajaa olevien lasten keskimääräiset säilöössäpitoajat eivät ole ylittäneet kahta vuorokautta. Huoltajansa kanssa säilöön otettujen lasten toteutunut säilöössäpitoaika oli Helsingin säilöönottoyksikössä vuonna 2024 keskimäärin alle 5 vuorokautta. Joutsenon säilöönottoyksikössä huoltajansa kanssa olleiden alaikäisten säilöönottovuorokausia oli vuonna 2023 yhteensä 18.

Ulkomaalaislaissa säädetään myös säilöönnotolle vaihtoehtoisista turvaamistoimista. Niitä ovat ilmoittautumisvelvollisuus, velvollisuus luovuttaa matkustusasiakirja tai matkalippu viranomaiselle, vakuuden asettaminen, asumisvelvollisuus ja lapsen asumisvelvollisuus. Näiden

säilöönottoa lievempien turvaamistoimien käyttö arvioidaan aina ennen säilöön ottamisesta päättämistä. Kuten tilastotiedoista voi päätellä, useissa tilanteissa lapsiperheiden tilanteeseen on onnistuttu löytämään jokin muu ratkaisu kuin säilöönotto.

Helsingissä 23.4.2025

Sisäministeri Mari Rantanen

VN/10339/2025-SM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: